

חלב מאנגליה לארצות טרופיות

— מוסד ממשלתי למחצה שנוסד ב־1952, ואשר בין שאר שטחי הפעילות המרובים שלו, סייע אף לייצורה של הרחפנית (כלי תעבורה המרחף בגובה נמוך מעל לפני הקרקע או המים, "הובר־קראפט" באנגלית).

ד"ר ו. ג. ווארמאות מן המכון הלאומי לחקר החלב פיתח את שיטת הטיפול בחלב בגלים אולטראסוניים ולאחר מכן את הקפאתו המוחלטת; כיום נמצא הפטנט העולמי לשיטה זו בידי ההתאחדות הלאומית למחקר ופיתוח.

ד"ר ווארמאות סיפר לי כי השיטה הנה לא־מיתו של דבר פשוטה וזולה למדי. לאחר פיסוטור רגיל וטיפול בגלים אולטראסוניים משך חמש דקות יוצקים את החלב לתוך מיכלים לשם הקפאה מהירה.

במצב זה אפשר לשלוח את החלב מעבר לים במיכלי מתכת בני גאלון (4.5 ליטר) אחד או במיכלי קארטון בני רבע ליטר.

חלב טרי מוקפא יחזיק מעמד יפה משך 18 חודש בטמפרטורה שלמטה ממינוס 13 מעלות צלסיוס, וכשמפשרים אותו לשתייה אין הוא שונה במאומה מחלב טרי מפוסטר מן האילות המעולה ביותר.

למעשה נקבע, לדברי ד"ר ווארמאות, כי רייז כוז החיידקים בחלב כזה הנו נמוך מזה הרגיל בחלב המקובל ואין גם כל סימנים שהם לשרי נויים פסיקאליים במבנה החלבונים. כושר השתמרות של החלב המופשר אינו נופל מזה של חלב טרי מפוסטר ואף שכבת שמנת הולכת וגורצת, עם עומדו זמן מה.

פלאנקט נשלח על ידי ההתאחדות הלאומית לפיתוח המחקר לשם חקר שווקים מעבר לים. הוא בילה שישה שבועות בארצות המזרח התיכון בהן חילק כ־350 ליטר חלב מוקפא בין עובדי חברות הנפט. כמו כן החליף דברים עם עובדי פא"ו (האירגון הבינלאומי למזון וחקלאות, שליד אירגון האומות) ברומא אשר התעניינו באפשרויות המשלוח של חלב מוקפא לילדים למחנות פליטים ולארצות נחשלות בדרך כלל.

אחד היתרונות העיקריים שבייצור חלב עד כה היתה העובדה שיצרני החלב נהנו מהגנה טבעית — את החלב צריך היה לייצר ממש במקום בו הוא נצרך.

סבתי עצמה על כך בכל תוקף שיסופק לה פעמיים ביום חלב חם, ממש מעטין הפרה — פעמיים ביום, כיוון שחלב הבוקר איבד טעמו בעיניה כבר בשעות הצהריים של אותו יום. אחר כך שוכללו שיטות הייצור והפיסטור, וכיום אפשר להוביל את החלב ללא כל חשש בכל רחבי הארץ.

עד כה לא "פלש" לאנגליה חלב ניגר זר; האם יש מקום לחשש שמספר ימי אושרו של הבוקר האנגלי ספורים הם?

אספר לכם סיפור מאלף ויחיד במינו אשר שמעתי מפיו של פ. ט. פלאנקט, החוכר משק בן 1300 דונם באיזור קורנוואל.

הוא היה פועל חקלאי משך שנים עשר חודש; אחר כך למד בבית ספר חקלאי ומוזה שתיים עשרה שנה עוסק הוא בגידול בקר הארי־שייר, אשר, לדבריו, אמנם איננו מבריק ונוצץ בהישגיו כגזעים אחרים, אולם נמצא המתאים והנוח ביותר לתנאי משקו. המשק, שהנו גדול יחסית בתנאי האיזור, מתנהל על בסיס של זריית אחו בשליש השטח.

בזמן ירידת מחירי החלב בשנת 1957 כדי 5 פאני לגאלון (4.5 ליטר) רגז פלאנקט, ממש ככל שאר יצרני החלב, אך בעוד שאיכרים אחרים קיבלו את רוע הגזירה בשקט, הקים הוא רעש גדול: מדוע אי אפשר לייצא את עודפי החלב, כל עוד נמצאים בעולם מיליונים של בני־אדם אשר אינם טועמים חלב טרי.

בהיותו אדם מלא מרץ ויזמה החל בכוחות עצמו בחקר שווקים מעבר לים. הוא חשב על הובלת החלב במיכלים פלאסטיים בתוך מיכליות נפט ריקות וכדומה, אך כל הרעיונות הללו נתגלו כבלתי מציאותיים.

באוקטובר 1958 בא פלאנקט במגע עם דניס פארסונס, שהוא מנהל המחלקה לפסיקה שימור שית שליד ההתאחדות הלאומית למחקר ופיתוח

התפתחות ההזרעה בדנמרק

מס. הפרות לכל פר	% הפרות המוזרעות	מס. הפרות (באלפים)	מס. העדרים (באלפים)	מס. האגודות	השנה
477	8	138	27	78	1940
686	23	399	64	95	1945
995	45	773	114	101	1950
1213	89	1444	172	103	1955
1262	96	1526	171	100	1957

התפתחות ההזרעה המלאכותית בעדרי הבקר לחלב בדנמרק היתה מהירה למדי. הסיבה העיקרית לכך היא שבדנמרק היו קיימות כבר בשנת 1936, כאשר הוחל השימוש בהזרעה מלאכותית, אגודות שיתופיות רבות לפרים. עם קום האגודה הראשונה להזרעה מלאכותית היו בדניה 1300 אגודות כאלו, ובצורה הדרגתית עברו, המתקדמות שבאגודות אלו, מהרבעה טבעית להזרעה מלאכותית.

אגודות הקלאים שיתופיות

כל אגודות ההזרעה הנן אגודות איכרים שיתופיות. אגודות אלו לא נהנו מעולם מתמיכה ממשלתית כל שהיא ואף לא היו כפופות לכל תקנות ממשלתיות שהן, פרט לתקנות בריאות הנוגעות לשחפת והפלה מידבקת.

הטיפול בפרים

הפרים מובאים בדרך כלל למכונים עוד בהיותם עגלים. בחורף הם ניזונים במזון מריר, כזו, תחמיץ קודקודי סלקים או תחמיץ חרפי, סלק, שחת וקש. בקיץ הם ניזונים במרעה ומקבליים תוספת כל שהיא של מזון מרוכז. מקיימים אותם במצב גופני משובח, ביחוד משך הקיץ, כאשר רבים מן הפרים מוצגים בתערוכות הבקר. בעבר העדיפו את שיטת התאים המבודדים לכל פר, אולם כיום הולך ומתפשט השימוש בעמידות קשירה. אין לפרים כל הזדמנות שהיא לחיי לץ עצמות ותנועה מוגברת פרט לעת הימצאם במרעה.

התשלומים ופעולות המכונים

התשלום עבור הזרעה נע בין 10 ו-25 כתר-רים דניים (1.45 עד 3.65 דולרים). תשלום זה כולל כל מספר הזרעות שהוא, בהתאם לצורך, בדיקות הריון וכן את הטיפולים השיגורתיים במקרי עקרות.

כיוון שבתחילה היו האגודות מצומצמות בהיקפן, טבעי היה שהמזריעים יקבלו בעצמם את הזירמה מהפרים ויטפלו בה באותו בוקר, קודם צאתם לסיבוב ההזרעות, ונהוג זה עדיין לא

היקף הביפרים גדל

אותן אגודות אשר לא עברו לשיטת ההזרעה המלאכותית נאלצו להפסיק פעילותן. התוצאה היתה שקם מספר גדול מדי של אגודות הזרעה קטנות ומיקומם של הביפרים היה לעתים קרובות בלתי הגיוני. עם התרבות העדרים שעברו להזרעה מלאכותית נשתפר המצב מבחינה זו, אך לם עוד כיום ישנן בדניה אגודות המשרתות לא יותר מאשר 4000 פרות בשנה. היקף הפעולה הממוצע לאגודה הוא 15000 פרות בשנה והמכון הגדול ביותר משרת 107000 פרות. ארבעה גזי עים נמצאים בעדרי החלב הדניים: 70% דני אדום, 16% שחור לבן, 8% גרסי, 4% שורסי-הורן חלב ו-2% מעורבות.

ההתפתחות מאז 1940

התפתחות ההזרעה המלאכותית בדניה מודגמת על ידי הנתונים הבאים:

קוו אניות אחד כבר החל להוביל חלב כזה.

ומה בקשר למחירו של חלב כזה? מתוך בדיקה שנערכה באיזור המפרץ הפרסי נתגלה כי מחירו של חלב טרי מוקפא עולה רק במשהו על זה של חלב מעוקר בפחיות, והלא השיפור הוא עצום לגבי זה האחרון!

במהרה יתחילו בייצור חלב מוקפא בקנה מידה נרחב — נברך ב"חזק ואמץ" את החלוצים. ק. חוגם

(דיירי פארמר, ספטמבר 1959)